

Czwartek, 12 września 2013 r.

ZALECENIA

PARLAMENT EUROPEJSKI

P7_TA(2013)0382

Polityka UE wobec Białorusi

Zalecenie Parlamentu Europejskiego z dnia 12 września 2013 r. dla Rady Europejskiej, Komisji i Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych w sprawie polityki UE wobec Białorusi (2013/2036(INI))

(2016/C 093/30)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 26 października 2012 r. w sprawie sytuacji na Białorusi po wyborach parlamentarnych w dniu 23 września 2012 r. ⁽¹⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie sytuacji na Białorusi ⁽²⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie Białorusi ⁽³⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 20 stycznia 2011 r. w sprawie sytuacji na Białorusi ⁽⁴⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 12 września 2012 r. w sprawie rocznego sprawozdania Rady dla Parlamentu Europejskiego na temat wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa ⁽⁵⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 grudnia 2011 r. w sprawie przeglądu europejskiej polityki sąsiedztwa ⁽⁶⁾,
  - uwzględniając rezolucję konferencji Krajowej Platformy Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego z dnia 1 czerwca 2013 r.,
  - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 7 kwietnia 2011 r. w sprawie przeglądu europejskiej polityki sąsiedztwa – wymiaru wschodniego ⁽⁷⁾,
  - uwzględniając deklarację praską przyjętą podczas szczytu Partnerstwa Wschodniego w 2009 r.,
  - uwzględniając konkluzje Rady do Spraw Zagranicznych z dnia 15 października 2012 r. oraz rozporządzenie Rady (UE) nr 1014/2012 z dnia 6 listopada 2012 r. dotyczące środków ograniczających wobec Białorusi ⁽⁸⁾,
  - uwzględniając art. 97 Regulaminu,
  - uwzględniając zalecenie Komisji Spraw Zagranicznych (A7-0261/2013),
- A. mając na uwadze, że od 1994 r. na Białorusi nie odbyły się wolne i uczciwe wybory na podstawie ordynacji wyborczej zgodnej z międzynarodowymi standardami;

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P7_TA(2012)0410.

⁽²⁾ Teksty przyjęte, P7_TA(2012)0112.

⁽³⁾ Dz.U. C 377 E z 7.12.2012, s. 162.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 136 E z 11.5.2012, s. 57.

⁽⁵⁾ Teksty przyjęte, P7_TA(2012)0334.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 168 E z 14.6.2013, s. 26.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 296 E z 2.10.2012, s. 105.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 307 z 7.11.2012, s. 1.

Czwartek, 12 września 2013 r.

- B. mając na uwadze, że zasada rozdziału władzy została praktycznie zniesiona w wyniku reformy konstytucyjnej z 1996 r. i od tego czasu opozycja polityczna nie jest reprezentowana w instytucjach politycznych oraz nie może uczestniczyć w formułowaniu i realizacji kursu politycznego państwa;
- C. mając na uwadze, że w tym samym okresie systematycznie i masowo naruszane były prawa człowieka i podstawowe wolności, w szczególności w odniesieniu do wolności wypowiedzi, wolności zrzeszania się, wolności zgromadzeń;
- D. mając na uwadze, że w 1997 r. Rada Europejska zawiesiła ratyfikację umowy o partnerstwie i współpracy oraz zamroziła umowę przejściową w sprawie handlu, a w związku z tym stosunki między UE a Białorusią są nadal regulowane umową w sprawie wymiany handlowej i współpracy handlowej i gospodarczej z 1989 r.;
- E. mając na uwadze, że w latach 2008–2010 stosunki między UE a Białorusią nieco się poprawiły, gdy Białoruś okazała wolę rozwijania konstruktywnych stosunków z UE, oraz dało się zauważyć pewne dążenie do poprawy warunków działania społeczeństwa obywatelskiego, opozycji i wolnej prasy; brutalne stłumienie demonstracji po wyborach prezydenckich w 2010 r. oraz zastrzeżenie polityki represyjnej – jak aresztowanie kandydatów w wyborach prezydenckich i masowe aresztowania, które nastąpiły po tym, umotywowane względami politycznymi sprawy karne przeciw przedstawicielom opozycji oraz fala represji przeciw obrońcom praw człowieka i niezależnym mediom – doprowadziły jednak do poważnego pogorszenia tych stosunków;
- F. mając na uwadze, że władze Białorusi, odrzucając wezwania UE do zachowania zgodności z akceptowanymi na szczeblu międzynarodowym standardami demokracji, prowadzą politykę samoizolacji, narzucając ją społeczeństwu białoruskiemu;
- G. mając na uwadze, że Parlament Europejski nie uznaje legalności parlamentu Białorusi, a w minionym dziesięcioleciu tylko jedna oficjalna delegacja Parlamentu Europejskiego złożyła wizytę na Białorusi w 2010 r.;
- H. mając na uwadze, że 70 % obywateli Białorusi pragnie zmian w kraju; część z nich uważa jednak, że znaczące zmiany początkowo spowodowałyby obniżenie stopy życiowej⁽¹⁾;
- I. mając na uwadze, że przemiany demokratyczne nastąpiłyby z większym prawdopodobieństwem, gdyby w reformy zaangażowała się reformistyczna część elity rządzącej; rolę głównego katalizatora tych przemian powinny jednak spełniać organizacje społeczeństwa obywatelskiego i prywatne przedsiębiorstwa;
- J. mając na uwadze, że ustanowienie spójnego dialogu politycznego z władzami Białorusi na wspomnianych powyżej warunkach powinno przełożyć się na zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz opozycji w wielostronny dialog oraz na wdrożenie reform;
- K. mając na uwadze, że szczyt Partnerstwa Wschodniego w Wilnie mógłby stać się kolejną ważną szansą na warunkową i stopniową poprawę stosunków między UE a Białorusią, o ile tylko dojdzie do uwolnienia i politycznej rehabilitacji wszystkich więźniów politycznych;
- L. mając na uwadze, że w konsekwencji dokonano przeglądu środków ograniczających UE, a ich zakres został rozszerzony (obecnie obejmują one 242 osoby i 30 instytucji), podczas gdy władze Białorusi nadal zabraniają wjazdu na teren kraju niektórym politykom, urzędnikom, w tym przedstawicielom organizacji międzynarodowych, dziennikarzom oraz przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego;
- M. mając na uwadze, że dalsze dążenie do jednolitej strategii i planu działania mogłoby okazać się pomocne w realizacji celów opozycji politycznej; mając na uwadze, że konkretne środki, takie jak wspólne listy w wyborach lokalnych w 2014 r., opracowanie wspólnego programu politycznego lub wystawienie jednego kandydata w wyborach prezydenckich w 2015 r. to wydarzenia pozytywne w tym kontekście;

⁽¹⁾ Dane Niezależnego Instytut Badań Społeczno-Ekonomicznych, kwiecień 2013 r.

Czwartek, 12 września 2013 r.

- N. mając na uwadze, że europejski dialog na rzecz modernizacji prowadzony ze społeczeństwem białoruskim, zainicjowany w 2012 r., wpłynął pozytywnie na rozpoczęcie konstruktywnej debaty wśród społeczeństwa Białorusi na temat reform, jakie są niezbędne w państwie, oraz na wiedzę o UE; niezbędny jest jednak dalszy rozwój tego dialogu pod względem koncepcji, celu, strategii, odpowiedniego finansowania i struktury zarządzania, a także lepsze skoordynowanie go z inicjatywami Partnerstwa Wschodniego;
- O. mając na uwadze, że Krajowa Platforma Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Partnerstwa Wschodniego jest ważnym i godnym zaufania partnerem oraz jedynym kanałem komunikacji UE ze społeczeństwem białoruskim;
- P. mając na uwadze, że na Białorusi nadal przetrzymywani są więźniowie polityczni⁽¹⁾, wśród nich nominowany do Nagrody im. Sacharowa obrońca praw człowieka Aleś Bialacki, którego poddawano ciężkim torturom psychicznym i fizycznym, jak groźby śmierci, nieuzasadnione przeniesienia, niezadawalająca opieka zdrowotna oraz pozbawienie możliwości spotkania się z członkami rodziny; uwolnienie i polityczna rehabilitacja wszystkich więźniów politycznych, a także postępy Białorusi w wypełnianiu zobowiązań międzynarodowych i respektowaniu podstawowych praw człowieka, praworządności i wolności demokratycznych, pozostają głównymi warunkami normalizacji stosunków między UE a Białorusią;
- Q. mając na uwadze, że spadek liczby bezwzględnej aresztowań umotywowanych względami politycznymi (z 868 w 2011 r. do 235 w 2012 r., według Centrum Praw Człowieka „Wiasna”) można przypisywać atmosferze represji i zastraszenia;
- R. mając na uwadze, że niedawne ograniczenia wprowadzone do aktów ustawodawczych doprowadziły do dalszych represji wobec społeczeństwa obywatelskiego, w tym obrońców praw człowieka, niezależnych mediów i adwokatów; mając na uwadze, że ogólna sytuacja w zakresie praw człowieka i podstawowych wolności jest godna ubolewania i nadal budzi poważne obawy, co podkreślono w sprawozdaniu specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. Białorusi z 2013 r.; mając na uwadze, że obojętność władz Białorusi na wezwania ze strony wspólnoty międzynarodowej przyczynia się do dalszego pogorszenia stosunków z UE oraz do postępującej samoizolacji Białorusi;
- S. mając na uwadze, że w 2012 r. białoruskie władze wprowadziły zmiany w ustawodawstwie, które nadają KGB szerokie uprawnienia do swobodnego użycia środków przymusu; mając na uwadze, że zgodnie z nowym prawem służby bezpieczeństwa mogą bez ograniczeń wkraczać do mieszkań, zatrzymywać i aresztować zarówno białoruskich obywateli, jak i chronionych immunitetem dyplomatów oraz przedstawicieli instytucji międzynarodowych; mając na uwadze, że w ustawie tej znalazł się również zapis zwalniający funkcjonariuszy KGB z wszelkiej odpowiedzialności prawnej za spowodowanie uszczerbku na zdrowiu osób, względem których podejmują działania, a białoruskim służbom specjalnym nadano szerokie uprawnienia przy rozpędzaniu manifestacji;
- T. mając na uwadze, że pod koniec 2011 roku zostały wprowadzone zmiany w ustawie o „zgromadzeniach masowych”, zgodnie z którymi za naruszenie porządku masowego zgromadzenia grozi odpowiedzialność karna, a organizatorzy dużych zgromadzeń są zobowiązani do przekazania władzom informacji o źródłach finansowania zgromadzeń;
- U. mając na uwadze, że już w 2011 roku wprowadzona została odpowiedzialność karna za otrzymywanie grantów zagranicznych oraz że rozszerzono pojęcie zdrady państwowej, co dało władzom możliwość prześladowania karnego tych organizacji i osób, które otrzymują finansowanie z zagranicy lub biorą udział w wydarzeniach na forum międzynarodowym;
- V. mając na uwadze, że w 2012 r. białoruski minister sprawiedliwości odmówił zarejestrowania 19 organizacji pozarządowych oraz dwóch partii politycznych, a członkowie niezarejestrowanych organizacji są na Białorusi nieustannie zastraszani, nękanici i oskarżani;
- W. mając na uwadze, że Białoruś jest jedynym krajem europejskim stosującym karę śmierci; daty egzekucji są nieznane rodzinom skazanych ani opinii publicznej, ciała nie są wydawane krewnym w celu umożliwienia im przeprowadzenia pochówku, a informacja o miejscu pochówku nie jest udostępniana;
- X. mając na uwadze, że w 2012 r. dwie osoby zostały stracone, pomimo że postępowanie sądowe w ich sprawie nie spełniało kryteriów sprawiedliwego procesu; mając na uwadze, że 2012 r. po raz pierwszy od dłuższego czasu nie orzeczono żadnego wyroku śmierci, jednak w 2013 r. ponownie ogłoszono takie wyroki;

⁽¹⁾ Wśród więźniów politycznych są też Mikołaj Statkiewicz, Paweł Siewiaryniec, Eduard Łobau, Mikołaj Autuchowicz, Mikołaj Dziadok, Ihar Aliniewicz.

Czwartek, 12 września 2013 r.

- Y. mając na uwadze, że sytuacja na Białorusi charakteryzuje się brakiem zaufania do sądownictwa w związku z jego niewystarczającą niezawisłością i podejmowaniem decyzji umotywowanych względami politycznymi;
- Z. mając na uwadze, że wśród krajów Partnerstwa Wschodniego Białoruś jest jedynym, w którym dotąd nie ustanowiono oficjalnej instytucji ds. praw człowieka;
- AA. mając na uwadze, że cenzura jest poważnym problemem politycznym na Białorusi;
- AB. mając na uwadze, że zgodnie ze światowym wskaźnikiem wolności prasy z 2013 r. przedstawionym przez organizację Reporterzy bez Granic Białoruś przesunęła się ze 168. pozycji na 157. pozycję wśród 179 państw, jednak nadal zajmuje najniższą pozycję wśród państw Partnerstwa Wschodniego (Azerbejdżan (156.), Ukraina (126.), Gruzja (100.), Armenia (74.), Mołdawia (55.));
- AC. mając na uwadze, że obecnie dostęp do niezależnych kanałów telewizyjnych i radiowych oraz do mediów drukowanych jest ograniczony, a media państwowe zdominowały dostęp do informacji;
- AD. mając na uwadze, że sytuacja w zakresie wolności mediów na Białorusi jest niemożliwa do zaakceptowania, w szczególności ze względu na nękanie dziennikarzy, którym zabrania się opuszczania kraju, restrykcyjne przepisy dotyczące wolności przekazu i wolności internetu oraz wybiórcze działanie wymiaru sprawiedliwości wobec niezależnych dziennikarzy, jak pokazały trzy procesy karne wszczęte latem 2012 r.;
- AE. mając na uwadze, że w ciągu 2012 r. co najmniej 15 działaczom i dziennikarzom zabraniano wyjazdu z Białorusi używając nieprawdziwych argumentów
- AF. mając na uwadze, że ponad połowa obywateli Białorusi ma dostęp do internetu, a media elektroniczne oferują nowe możliwości szerszego dostępu do niezależnych mediów, pomimo że niektóre opozycyjne strony internetowe zostały zablokowane w instytucjach rządowych i edukacyjnych;
- AG. mając na uwadze, że zgodnie z najnowszym wskaźnikiem rozwoju społecznego ONZ za 2012 r. Białoruś zajmuje 50. miejsce w porównaniu z Rosją (55.) oraz państwami Partnerstwa Wschodniego (Gruzją (72.), Ukrainą (78.), Azerbejdżanem (82.), Armenią (87.) i Mołdawią (113.));
- AH. mając na uwadze, że jedną z głównych przyczyn względnej stabilności społecznej w państwie jest system świadczeń socjalnych, z którego ludzie korzystają i w zamian za to wybierają polityczną bierność; 65 % obywateli Białorusi otrzymuje wsparcie państwa w różnych postaciach, jak emerytury, stypendia, zasiłki dla bezrobotnych itd.;
- AI. mając na uwadze, że niska stopa bezrobocia może być osiągnięta sztucznie poprzez dotowanie przedsiębiorstw państwowych, które generują około 70 % PKB i zatrudniają 50 % siły roboczej;
- AJ. mając na uwadze, że wprawdzie rząd Białorusi czyni próby przyciągnięcia inwestycji zagranicznych – posiada wykwalifikowaną siłę roboczą, program prywatyzacji, sześć wolnych stref ekonomicznych oraz park zaawansowanych technologii – jednak widoczne są systematyczne interwencje państwa w sektorze prywatnym;
- AK. mając na uwadze, że do chwili obecnej władze Białorusi upatrywały swój interes geopolityczny w dalszej integracji gospodarczej z Rosją, tworząc euroazjatycka unię celną i gospodarczą, przy tym w ostatnich latach większość wszystkich bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Białorusi pochodziła z Rosji; według ekspertów w ostatnich dziesięcioleciach około 700 000 Białorusinów wyemigrowało do pracy do Rosji, głównie do Moskwy i Sankt Petersburga;
- AL. mając na uwadze, że zarówno ze strony UE, jak i Białorusi pojawiają się sygnały dotyczące wznowienia negocjacji w sprawie przystąpienia Białorusi do WTO, zwłaszcza w kontekście przystąpienia Rosji do WTO;
- AM. mając na uwadze, że niedawne badania opinii przeprowadzone w ramach projektu „Unijny barometr sąsiedztwa” wykazują, iż ponad 50 % mieszkańców Białorusi uważa, iż UE powinna zwiększyć swoją rolę w obszarach rozwoju gospodarczego, handlu oraz współpracy regionalnej z Białorusią;

Czwartek, 12 września 2013 r.

- AN. mając na uwadze, że niedawno ogłoszony przez władze Białorusi program modernizacji jest według ekspertów nastawiony na poprawę podstawowej infrastruktury przemysłowej, podczas gdy w kraju potrzebne są bardziej zasadnicze reformy gospodarcze oraz przejrzyste otoczenie biznesowe, jak również mniejsza kontrola rządowa we wszystkich sektorach gospodarki;
- AO. mając na uwadze, że zgodnie ze wskaźnikiem postrzegania korupcji za 2012 r., przedstawionym przez Transparency International Białoruś zajmuje 123. miejsce wśród 176 państw i terytoriów w porównaniu z Ukrainą (144.), Azerbejdżanem (139.), Rosją (133.), Armenią (105.), Mołdawią (94.) i Gruzją (51.);
- AP. mając na uwadze, że Białoruś niedawno przystąpiła do Grupy Państw Przeciwko Korupcji (Greco) powołanej przez Radę Europy oraz stała się członkiem grupy ekspertów ds. działań przeciwko handlowi ludźmi (Greta);
- AQ. mając na uwadze, że Białoruś jest objęta europejską polityką sąsiedztwa, jednak ze względu na sytuację polityczną nie wdrożono jeszcze żadnego planu działań;
- AR. mając na uwadze, że pomoc dla Białorusi jest obecnie przyznawana w ramach krajowego dokumentu strategicznego 2007–2013;
- AS. mając na uwadze, że w ramach perspektywy finansowej 2007–2013 przeznaczono 33,4 mln EUR na dofinansowanie projektów Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa w zakresie współpracy transgranicznej między Białorusią a krajami z nią sąsiadującymi, a około 60 gmin uczestniczy obecnie w 50 wspólnych projektach współpracy transgranicznej między Łotwą, Litwą i Białorusią;
- AT. mając na uwadze, że obecnie tylko 20 białoruskich ekspertów uczestniczy w różnych projektach ENPI, podczas gdy w 2008 r. uczestniczyło w nich 120 białoruskich ekspertów;
- AU. mając na uwadze, że władze Białorusi aktywnie uczestniczą w spotkaniach ekspertów w ramach wielostronnego wymiaru Partnerstwa Wschodniego, a w szczególności w projektach współpracy transgranicznej;
- AV. mając na uwadze, że 58 miast i gmin w Polsce, 47 na Litwie i 30 na Łotwie utrzymuje owocną współpracę z miastami i gminami partnerskimi na Białorusi, a wdrażanie wspólnych projektów w euroregionie „Nemunas-Neman-Niemen” łączącym Litwę, Polskę, Obwód Kaliningradzki i Białoruś mogłoby stanowić przykład dobrej praktyki;
- AW. mając na uwadze, że w ostatnich latach Białorusini otrzymali największą na świecie liczbę wiz wjazdowych do strefy Schengen w przeliczeniu na mieszkańca; aby uzyskać wizę muszą oni jednak wydać znacznie więcej pieniędzy oraz, w wielu przypadkach, zainwestować wiele więcej czasu i wysiłku niż obywatele innych państw Partnerstwa Wschodniego lub Rosji;
1. zwraca się do wiceprzewodniczącej Komisji/wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, ESDZ, Rady, Komisji i państw członkowskich, zalecając im, co następuje:
- a) wezwanie władz białoruskich do przestrzegania praw człowieka oraz do pracy w kierunku demokratycznej transformacji w celu zakończenia samoizolacji państwa od reszty Europy;
- b) przypomnienie, iż nieodzownym warunkiem wstępnym jakiegokolwiek postępu w stosunkach dwustronnych, który mógłby doprowadzić do stopniowego zdejmowania środków ograniczających nałożonych przez UE oraz odblokować stosunki między UE a Białorusią, jest bezwarunkowe i natychmiastowe uwolnienie wszystkich więźniów politycznych oraz przywrócenie im praw politycznych i obywatelskich;

Dialog polityczny

- c) wykorzystanie prezydencji litewskiej oraz szczytu Partnerstwa Wschodniego w Wilnie jako kolejnej istotnej szansy na poprawę stosunków z Białorusią, gdy tylko uwolnieni zostaną wszyscy więźniowie polityczni, w celu wznowienia dialogu politycznego na temat m.in. reform demokratycznych, wolnych i uczciwych wyborów, poszanowania praworządności, praw człowieka i swobód podstawowych, a także nawiązania stosunków z opozycją i społeczeństwem obywatelskim, pod warunkiem że władze Białorusi okażą szacunek dla tych podstawowych wartości;

Czwartek, 12 września 2013 r.

- d) przyjmuje do wiadomości zwolnienie z więzienia Dzmityryja Daszkiewicza i Alaksandra Franckiewicza, odpowiednio w sierpniu i wrześniu 2013 r., jednak ubolewa nad faktem, że ci dwaj byli więźniowie polityczni odzyskali wolność dopiero po odbyciu całej nałożonej na nich kary więzienia;
- e) optymalne wykorzystanie tymczasowego i warunkowego zawieszenia zakazu wizowego wobec obecnego ministra spraw zagranicznych w celu poszerzenia głównego i podstawowego kanału komunikacji dyplomatycznej z Białorusią, a w szczególności w celu ułatwienia jego udziału w szczycie Partnerstwa Wschodniego, przede wszystkim z myślą o konstruktywnym dialogu w sprawie uwolnienia więźniów politycznych; niezależnie od powyższego – utrzymanie zakazu wizowego oraz zamrożenia aktywów wobec osób bezpośrednio zaangażowanych w naruszanie standardów wyborów demokratycznych oraz w naruszanie praw człowieka;
- f) przeprowadzenie dogłębnej oceny obecnych środków ograniczających stosowanych przez UE wobec białoruskich urzędników i instytucji, aby w razie potrzeby zwiększyć ich skuteczność oraz dostosować ich zakres, charakter i okres obowiązywania w zależności od rozwoju wydarzeń w kraju i zmian w jego stosunkach z UE;
- g) przygotowanie strategicznego planu działań, inspirowanego wspólnym planem przejściowym i opartego na zasadzie „więcej za więcej”, obejmującego dziedziny priorytetowe dla reform na Białorusi oraz dla poprawy stosunków i dla skutecznej współpracy w ramach EPS, pod warunkiem że podjęte zostaną konkretne kroki w kierunku reform demokratycznych;
- h) gdy tylko wybory zostaną uznane przez organizacje międzynarodowe za wolne i uczciwe – zasięgnięcie opinii Parlamentu Europejskiego w sprawie włączenia nowych propozycji dotyczących stosunków międzyparlamentarnych, zarówno dwustronnie, jak i w ramach Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest, przy jednoczesnym utrzymaniu poparcia UE dla białoruskich sił demokratycznych i społeczeństwa obywatelskiego;
- i) zapewnienie, zgodnie z art. 24 TUE, poparcia państw członkowskich dla stanowiska UE w sprawie Białorusi, a także zapewnienie zgodności ich stosunków dwustronnych z działaniami UE; podkreślenie, że niezmienna wola jednomyślnego działania okazywana przez wszystkie państwa członkowskie UE, jak również inne państwa demokratyczne może przyczynić się do skutecznego promowania uniwersalnych demokratycznych wartości oraz reform na Białorusi;
- j) zachęcanie do dialogu z urzędnikami, którzy nie są osobiście zaangażowani w represje, w celu zacieśnienia współpracy między UE a Białorusią; przyczynianie się do ich interakcji z białoruskim społeczeństwem obywatelskim, aby ostatecznie ułatwić reformy;
- k) zachęcanie szerszej pojętego społeczeństwa obywatelskiego, w tym związków zawodowych oraz przedstawicieli przedsiębiorstw, a także opozycji politycznej większego zaangażowania w dialog na rzecz modernizacji; na podstawie zaleceń sporządzonych przez Krajową Platformę Forum Społeczeństwa Obywatelskiego – zorganizowanie otwartych konsultacji społecznych na temat jego koncepcji, celu, strategii i struktury zarządzania; dalsze wspieranie dialogu poprzez niezbędną pomoc finansową i dzielenie się wiedzą specjalistyczną oraz nasilenie kampanii informacyjnej dotyczącej jego treści i oczekiwanych rezultatów;
- l) zadbanie, aby wszelki udział władz w dialogu na rzecz modernizacji, wspólnie i na równi z opozycją demokratyczną i społeczeństwem obywatelskim, charakteryzował się pełnym poszanowaniem zasad demokratycznych, z myślą o rozwoju konkurencyjnej gospodarki i wspieraniu reform demokratycznych, a także społeczeństwa pluralistycznego i praworządności;
- m) podkreślenie, że społeczeństwo obywatelskie pozostaje kluczowym podmiotem dialogu politycznego z UE, mającego na celu wspomaganie przemian demokratycznych na Białorusi, i w związku z tym wspieranie koncepcji zorganizowania konferencji społeczeństwa obywatelskiego w Wilnie przed trzecim szczytem Partnerstwa Wschodniego;
- n) pełne wykorzystanie Europejskiego Funduszu na rzecz Demokracji w celu wsparcia kluczowych podmiotów pracujących na rzecz demokracji i zajmujących się kwestiami związanymi z prawami człowieka na Białorusi, przy skupieniu się na tych spośród nich, które mają problemy z uzyskaniem tradycyjnej pomocy UE;
- o) wezwanie Rosji i państw Partnerstwa Wschodniego, by zaapelowały do Białorusi o natychmiastowe i bezwarunkowe uwolnienie i polityczną rehabilitację wszystkich więźniów politycznych, jak również o zaprzestanie jakiegokolwiek dalszego nękania ze względów politycznych;

Czwartek, 12 września 2013 r.

- p) zapewnienie, aby wizyty przedstawicieli UE oraz państw członkowskich na Białorusi służyły podtrzymaniu regularnych kontaktów z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i opozycji w celu zagwarantowania zrównoważonego udziału wszystkich stron w procesach dotyczących stosunków między UE a Białorusią;
- q) rozważenie wszelkich dostępnych wariantów politycznych w celu zachęcenia Białorusi, aby:
- w pełni zrealizowała reformy ordynacji wyborczej na podstawie zaleceń Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie/Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (OBWE/ODIHR), tak aby powstał pluralistyczny system polityczny oparty na wolnych i uczciwych wyborach, gdzie idee polityczne wynikałyby z prawdziwej konkurencji między partiami politycznymi, będącej konstytutywnym elementem demokracji;
  - zezwoliła na ponowne otwarcie biura OBWE w Mińsku;
  - zniosła wszelkie przeszkody i ograniczenia stawiane przed opozycją demokratyczną, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i organizacjami pozarządowymi dotyczące korzystania z wolności zrzeszania się, wypowiedzi, poruszania się, pokojowego zgromadzania się i myśli, co obejmuje usunięcie wszelkich przeszkód w rejestracji oraz pełnoprawnym funkcjonowaniu i przyjmowaniu pomocy technicznej na rzecz rozwoju międzynarodowego; zreformowała przepisy kodeksu karnego dotyczące udziału w niezarejestrowanych organizacjach;
  - wprowadziła niezbędne zmiany instytucjonalne mające na celu zapewnienie niezawisłości sądownictwa, zgodnie z zaleceniami specjalnego sprawozdawcy ONZ do spraw niezależności sędziów i prawników, a także zapewnienie niezależności prawników poprzez zmianę i skuteczne stosowanie ustawy o zawodach prawniczych;
  - nie wykonywała wyroków na osobach skazanych na karę śmierci w 2013 r. oraz wprowadziła moratorium na wykonywanie kary śmierci, a następnie ją zniosła;
  - wdrożyła decyzje Komitetu Praw Człowieka ONZ i grupy roboczej ONZ ds. arbitralnych zatrzymań dotyczące indywidualnych przypadków oraz zalecenia przedstawione przez Komitet ONZ przeciwko Torturom w 2011 r. w celu zaprzestania niehumanitarnego i poniżającego traktowania;
  - w pełni współpracowała ze Specjalnym Sprawozdawcą ONZ ds. Praw Człowieka na Białorusi w celu rozwiązania kwestii wzbudzających poważne obawy, jakie ujął on w swoim raporcie z kwietnia 2013 r., oraz jako pierwszy krok zapewniła mu wstęp do kraju;
  - w pełni zmodernizowała system penitencjarny i zacieśniła współpracę z Radą Europy, przede wszystkim poprzez podpisanie Europejskiej konwencji o zapobieganiu torturom oraz niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, a także umożliwienie Komitetowi ds. Zapobiegania Torturom wstępu do miejsc przetrzymywania, w szczególności tych, w których przebywają więźniowie polityczni i obrońcy praw człowieka; umożliwiła przedstawicielom innych odpowiednich organizacji międzynarodowych i krajowych, dyplomatom, grupom społeczeństwa obywatelskiego oraz członkom rodzin więźniów politycznych wstęp do białoruskich więzień;
  - ustanowiła niezależną i w pełni funkcjonującą krajową instytucję praw człowieka, która mogłaby mieć postać urzędu rzecznika praw obywatelskich;
  - zagwarantowała wszystkim mniejszościom narodowym równe szanse, równe prawa, integrację i brak dyskryminacji, zapewniła normalizację sytuacji Związku Polaków na Białorusi; położyła kres marginalizacji mniejszości romskiej oraz poczyniła postępy w zakresie przestrzegania praw i wolności religijnych, a także w zakresie niedyskryminującego traktowania lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych;

Czwartek, 12 września 2013 r.

- r) podjęcie następujących działań w odniesieniu do faktycznej wolności mediów i dostępu do nich: wezwanie Białorusi do zniesienia ograniczeń akredytacji dla dziennikarzy oraz ograniczeń dotyczących korzystania z telewizji satelitarnej, zwiększenie wsparcia technicznego i finansowego wszystkich rodzajów niezależnych mediów (w kraju i poza nim) w celu zapewnienia ich stabilnego funkcjonowania i potencjalnego szerszego dostępu do nich; zapewnienie wsparcia technicznego przy składaniu wniosków dotyczących europejskich programów pomocy, a także prowadzeniu wspólnych projektów i konsorcjów z międzynarodowymi agencjami prasowymi oraz mediami zagranicznymi;

Współpraca gospodarcza i energetyczna

- s) dążenie do konstruktywnego dialogu technicznego między UE a Białorusią w sprawie przemian makroekonomicznych i kwestii finansowych, aby osiągnąć wiarygodne zobowiązanie Białorusi do reform makroekonomicznych i strukturalnych, obejmujących prywatyzację przedsiębiorstw państwowych, liberalizację cen, handlu i systemu bankowego, utworzenie odpowiedniej siatki bezpieczeństwa socjalnego i walkę z korupcją;
- t) dalsze podkreślanie, że przeprowadzenie wyżej wymienionych reform, o ile spełnione zostaną kluczowe wstępne warunki polityczne, ułatwiłoby europejskie inwestycje i międzynarodowe pożyczki i mogłoby stanowić pozytywny sygnał w kontekście obecnych przeszkód blokujących negocjacje z WTO, a tym samym umożliwiłoby dalszą integrację z gospodarką światową;
- u) zaoferowanie pomocy technicznej w celu stworzenia sprzyjającego środowiska biznesowego z myślą o zapewnieniu wszystkim przedsiębiorstwom, a w szczególności MŚP, równych warunków działania oraz bezpieczeństwa inwestycji;
- v) dalsze angażowanie się na Białorusi w kwestiach związanych z zatrudnieniem, w tym rozwój kapitału ludzkiego i umiejętności dostosowany do potrzeb rynku pracy;
- w) zachęcanie Białorusi do wdrożenia zaleceń Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), w szczególności dotyczących wolności zrzeszania się, rejestrowania i działalności niezależnych związków zawodowych; wezwanie Białorusi do wprowadzenia poprawek ustawodawczych w celu zagwarantowania możliwości swobodnego i nieograniczonego rezygnowania z pracy przez pracowników, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym;
- x) zaapelowanie do Białorusi, aby stosowała najwyższe międzynarodowe standardy bezpieczeństwa oraz prawdziwie niezależną ocenę skutków środowiskowych przy budowie i eksploatacji elektrowni jądrowych, poprzez optymalne wykorzystanie wiedzy specjalistycznej i finansowanie ze wszystkich dostępnych instrumentów międzynarodowych w pełnej zgodności z obowiązującymi przepisami międzynarodowymi, takimi jak konwencja z Espoo i konwencja z Aarhus oraz późniejsze zobowiązanie z 23 czerwca 2011 r. do przeprowadzenia kompleksowej oceny ryzyka i bezpieczeństwa (test warunków skrajnych, z uwzględnieniem specyfikacji uzgodnionych przez Komisję Europejską i Europejską Grupę Organów Regulacyjnych ds. Bezpieczeństwa Jądrowego);
- y) pomoc w rozwoju dywersyfikacji zasobów energetycznych i dróg dostaw na Białorusi oraz dzielenie się najlepszymi praktykami UE w prowadzeniu międzynarodowych i regionalnych projektów w zakresie gospodarki ekologicznej, przy wsparciu na rzecz efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii;
- z) wspieranie dalszej współpracy regionalnej z Białorusią, w tym poprzez inicjatywy sektorowe Partnerstwa Wschodniego, w szczególności w odniesieniu do handlu, energii, środowiska i transportu; zachęcanie do stosowania najlepszych praktyk dwustronnych forów ekonomicznych przy jednoczesnym dążeniu do bardziej intensywnego rozwoju potencjału podmiotów niepublicznych, jak również działanie na rzecz dobrego sprawowania rządów i na rzecz reformy administracji publicznej;
- aa) dalsze dostarczanie pomocy technicznej i zdrowotnej na rzecz ludności dotkniętej katastrofą w Czarnobylu;
- ab) zachęcanie Białorusi do badań i rozwoju w zakresie niekonwencjonalnych źródeł energii;

Czwartek, 12 września 2013 r.

Zarządzanie granicami

- ac) wzmocnienie współpracy między UE a Białorusią w zakresie zarządzania granicami i walki z przestępczością transgraniczną, a w szczególności wspomaganie Białorusi w rozbudowie jej systemu tranzytowego, w modernizacji procedur celnych i procedur kontroli granic oraz w pełnej realizacji unijnej koncepcji zintegrowanego zarządzania granicami;
- ad) zapewnienie dyplomatom i politykom UE nieograniczonego prawa do wjazdu na terytorium Białorusi i podróżowania po nim;
- ae) zapewnienie we wspólnym interesie dalszych szkoleń dla białoruskiej agencji ds. zarządzania granicami, zgodnie z dorobkiem Schengen;
- af) rozważenie zapewnienia odpowiedniej pomocy technicznej z przeznaczeniem na wprowadzenie najnowszych systemów kontroli granic i nowoczesnej infrastruktury po stronie UE;
- ag) zapewnienie właściwym służbom białoruskim odpowiedniego przeszkolenia w zakresie najlepszych praktyk UE we wprowadzaniu paszportów biometrycznych;
- ah) uruchomienie partnerstwa na rzecz mobilności między UE a Białorusią oraz zachęcanie Białorusi do przyjęcia aktywnej roli w zespole Partnerstwa Wschodniego ds. migracji i azylu;
- ai) zachęcanie do współpracy między Białorusią a Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) i Funduszem Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF) w celu wspierania programów mających na celu walkę z handlem ludźmi;

Społeczeństwo obywatelskie i kontakty międzyludzkie

- aj) zwiększenie odsetka projektów przynoszących większe korzyści ogółowi obywateli i wyraźniej przez nich dostrzeganych, co sprzyjałoby pogłębianiu wiedzy obywateli o wartościach, standardach i polityce UE oraz uwypuklałoby zalety jej modelu i wiedzę specjalistyczną; w związku z tym zwracanie uwagi na szansę oferowaną przez Forum Społeczeństwa Obywatelskiego, w szczególności w perspektywie zbliżających się obrad w Kiszyniowie w październiku bieżącego roku;
- ak) systematyczne i bezkompromisowe przeciwstawianie się dezinformacji oraz przekazywaniu informacji wprowadzających w błąd przez władze Białorusi na temat polityki i projektów UE poprzez wydawanie i rozpowszechnianie wszelkich niezbędnych informacji (danych, danych liczbowych, przepisów);
- al) zwiększenie wsparcia technicznego i finansowego, również poprzez nowy Europejski Fundusz na rzecz Demokracji, dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, niezależnych organizacji pozarządowych, obrońców praw człowieka i związków zawodowych działających na Białorusi lub w państwach członkowskich, które mają kluczowe znaczenie na Białorusi; bardziej aktywne zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, monitorowanie i ocena projektów finansowanych z funduszy UE, jak również znaczne ulepszenie przekazywania i rozpowszechniania informacji dotyczących UE, aby poszerzyć wiedzę obywateli o podejściu UE do podstawowych praw i swobód oraz uświadamiać im potrzebę postępu społecznego i gospodarczego;
- am) wsparcie organizacji działających na rzecz demokracji i praw człowieka – nie tylko tych, które swoją siedzibę mają na terenie Białorusi, ale również poza nią, ponieważ władze Białorusi konsekwentnie odmawiają rejestracji takich organizacji; pilne przejrzanie nowych zasad dotyczących ubiegania się o wsparcie finansowe UE na mocy instrumentu EIDHR/NSLA, które w praktyce wykluczają z tego procesu popularne i szanowane białoruskie organizacje pozarządowe;
- an) wezwanie władz białoruskich do wdrożenia decyzji A/HRC/WGAD/2012/39 grupy roboczej ONZ ds. arbitralnych zatrzymań w sprawie obrońcy praw człowieka Alesia Bialackiego, w której oceniono w szczególności aresztowanie Alesia Bialackiego, przewodniczącego Centrum Praw Człowieka „Wiasna” oraz wiceprzewodniczącego Międzynarodowej Federacji Praw Człowieka FIDH, jako arbitralne oraz „sprzeczne z art. 20 ust. 1 Powszechnej deklaracji praw człowieka (PDPC) oraz z art. 22 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (MPPOiP)”;

Czwartek, 12 września 2013 r.

- ao) wezwanie Białorusi do wystosowania stałego zaproszenia do wszystkich procedur specjalnych ONZ oraz zaproszenia specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. obrońców praw człowieka do złożenia wizyty w kraju;
  - ap) zobowiązanie białoruskich władz do zniesienia odpowiedzialności karnej za otrzymywanie zagranicznych dotacji i do umożliwienia organizacjom przechowywania środków finansowych na zagranicznych kontaktach;
  - aq) rozważenie możliwości jednostronnych ułatwień w wydawaniu wiz i obniżenia ich kosztu z 60 EUR do poziomu przystępnego dla obywateli Białorusi oraz pełne wykorzystywanie istniejącej elastyczności oferowanej przez kodeks wizowy, w tym zniesienie lub obniżenie opłat za wizy krótkoterminowe, w szczególności dla młodych ludzi, aby ułatwić i zintensyfikować kontakty międzyludzkie oraz zapobiec dalszej izolacji obywateli Białorusi; ponadto rozważenie możliwości jednostronnego obniżenia lub zniesienia opłat za wizy długoterminowe z myślą o wprowadzeniu ruchu bezwizowego w dalszej perspektywie;
  - ar) zaapelowanie do władz białoruskich o rozpoczęcie negocjacji z UE w sprawie ułatwień w ruchu wizowym i umów o readmisji z myślą o wprowadzeniu ruchu bezwizowego w dalszej perspektywie w celu wspierania kontaktów międzyludzkich oraz przyjęcie pilnych środków dotyczących wdrażania porozumień o lokalnym ruchu granicznym z Polską i Litwą;
  - as) zachęcanie do współpracy między miastami i gminami w UE i na Białorusi w oparciu o przykłady dobrej praktyki niektórych państw UE, w szczególności Polski, Litwy i Łotwy;
  - at) dążenie do zapewnienia obywatelom Białorusi większych szans w zakresie kształcenia i pracy badawczej w UE, w dziedzinie szkolnictwa wyższego, kształcenia nieformalnego oraz kształcenia osób dorosłych; zainicjowanie oraz wsparcie programu stażów dla młodych białoruskich wykwalifikowanych pracowników w instytucjach UE oraz innych organizacjach międzynarodowych; dalsze wspieranie Europejskiego Uniwersytetu Humanistycznego, a także rozwijanie i wspieranie programów edukacyjnych i programów szkolenia zawodowego na Białorusi; zapewnienie odpowiedniego i trwałego finansowania programu Erasmus Mundus dla białoruskich studentów;
  - au) aktywne poszukiwanie sposobności do nawiązania z Białorusią dialogu w sprawie wdrożenia głębokich reform systemu szkolnictwa wyższego z myślą o zapewnieniu, w szczególności, wolności akademickiej, autonomii instytucjonalnej i udziału studentów w celu ostatecznego przystąpienia do europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego (proces boloński);
  - av) wzywa Międzynarodową Federację Hokeja na Lodzie do ponownego poważnego przemyślenia decyzji o przyznaniu Białorusi organizacji Mistrzostw Świata w Hokeju na Lodzie w 2014 r.;
2. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszego zalecenia wiceprzewodniczącej Komisji/wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa (HR/VP), ESDZ, Radzie, Komisji oraz państwom członkowskim.
-